

BEYLİK

- Dikkat etsene, hayvanın canını acıtıyorsun. Bak böyle yaparsan bir daha seni buraya sokmam ha, bunu iyi belle!

Ağabeyinin defalarca ikazına rağmen bir türlü onun gibi kullanamıyordu şu mereti. Hayvancağız önündeki otluktan dikenli otları yedikçe geniş getiriyor, bir taraftan da habire kuyruğunu sallıyordu. Zeytin karası kılları arasında herhangi bir yara bere, küçük bir çizik bile yoktu. Eski Yunan erkek heykelleri gibi parlak ve kusursuz bedeni, matematik ve fizik denklemlerine parmak ısırtacak kadar mükemmeldi. Hele boynuzları... dipten kalın, yukarı doğru hafiften içe doğru kısa bir yay çizer, ne fazla sivri ne de kör kalınlıkta... Bel uzun, bögürleri nefes aldıkça körük gibi açılıp kapanan, baldırları sert ve yere sağlam basan cinstendi. Ağabeyi tırnak altları yara olmasın diye her hafta gazyağına batırılmış bezle siler sağrısını ovardı. Kendisine özel itinadan hoşlanan Beylik, padişah gibi vakur, son derece yavaş ve ağırdan hareketlerle bu ânın tadını çıkarırdı.

Otun güzeli, samanın kıymıksızı, kömün en kuru yeri onundu. Bozoküz de yerini bilen biri olarak suya ondan sonra gider, tımara ondan sonra girer, hülasa güzel ve iyi olan her ne varsa Beylik'ten sonra ... Elden ne gelir, çoktan kaderine razı olmuştu. Ne Beylik kadar güçlü ve asaletli ne de onun kadar heybetli görünüşü vardı. Sabanda, tarladan harmana getirilen ekinde, dövende, değirmenden un çekilirken bütün zahmetli iş kendisiyle Karaöküz'ün omuzlarındaydı. Bu da yetmezmiş gibi 'Yavaş gittin, hızlı gittin!' hesabından yediği nodullar kaba yerlerini morfin müptelası eroınmanlar gibi delik deşik etmişti.

İnsanoğlu ne kadar acımasızdı. Kendi baldırına iki milimlik çivi batmaya görsün. Kanlı gözyaşlarını nasıl da akıtırdı. Ne çare Bozoküz'ün alınına ve kaba yerlerine çoktan kaderin kör talih yazılmıştı.

Beylik gibi güçlü, kuvvetli olsam diye hayıflandığı zamanlar da az değildi. Bir iki kez meydan okumaya da kalktı. Ne mümkün o acı kuvvetin karşısında durabilmek. Elâlemin gözü önünde ardına bakmadan tozu dumana katarak kaçtığı günü dün gibi hatırlıyordu. Böğrüne yediği boynuzun acısı kış günlerinde hâlâ sızım sızım sızılıyordu.

Bu köy, orta Anadolu'nun taşında, toprağında insanlarının yalnızlık ve kimsesizliğinin kaderini taşır. Toprağı verimsizdir. Yavan ve yayvan yamaçlarında hiçbir özelliği ve niteliği olmayan yeryüzünün kustuğu tarlaları vardır. Daha köye girmeden yolun sağ tarafındaki tepelerin altından küskün küskün akan çeşmesi, yoksulluğun, kimsesizliğin habercisidir. Çeşmelerin, şokrakların adı onurludur. Keklik, Bayram çeşme, Alımpınarı, Akeşme... Bütün bunlar sanki fazilet, erdem, mutluluk ve bahtiyarlıktan bahseder.

Tilki deliği yamacından beli aştığınızda iki büyük yamacın ortasında inceden inceye, süzüle süzüle akan derenin

kenarındadır Akeşme çeşmesi. Kursey diye adlandırılan bu yerin altında da Masır çayırı vardır. Çobanların öğle sıcağında buluştuğu yer burasıdır. Omaş, haşlanmış yumurtalar, çökelekli dürümler bu soğuk çeşmenin suyuyla iştahla mideye indirilir öğle vakitlerinde.

Sarımsaklı'nın çeşmesini geçtikten sonra daha yolun aşağısında bağlar ve bu bağların sonunda da Mıstık Emmi'nin etrafı taşla örülü bahçesi vardır. Bağda elma, armut ağaçları, duvar diplerinden dal ve yapraklarıyla yola doğru sökün eder, bahçeden kurtulmak istercesine... Yolun daha ilerisinde dere altında söğüt ağaçlarının sınırladığı küçük tarlalar ve daha önce su değirmeni olduğu izlenimini veren yıkık taş duvarlar sizi selâmlar. Yine yolun sağında 'Hatırınız kırılmasın!' dercesine isteksiz isteksiz akan küçük oluklu bir çeşme. Hafif bir kavrımla koca kayayı yarararak geçen Kayaboğazı ve burayı geçtikten sonra dere kenarındaki söğütler arasından dambaşaları görünen, mantar gibi çatısız, şekilsiz ve biçimsiz evler... Dağın yamacına gömülmüşçesine giren çatal kapılı Cebbar Emmi'nin evi. Sağlı sollu balçık sıvalı, saçaklı evlerin arasından giden yol, köyün ortasından geçen derenin üzerindeki köprüyü geçtikten sonra yukarıya mezarlık yolu çıkar. Buradan sol tarafa giden yol sizi yukarı mahalleye ve harmana, mezarlığın altındaki yol da Ordolu'ya, kalenin ardından Gölpınar köyüne götürür. Bayram Çeşmenin yukarısında Harmanın altında etrafı taşlarla çevrili baraka ilkokul ve Üzeyir Ağanın çeşmesi tarafındaki taş bina da öğretmen evidir. Harmandan yukarı doğru iki yolun biri Çanaktarla'dan Alimpınar'a diğeri de ormanlar arasından ocağa gider.

Telli mahalle... Gölpınar yolu üzerinde kale diye bilinen devasa kayalığın altında yaşayan ahali, tepeye doğru üst üste kurulu evlerde yaşar. İki oluklu çeşmenin önünden küçük bir dere akar. Dere boyunca sağlı sollu uzun söğüt ve kavak ağaçları dizilidir. Derenin Telli mahalle girişinden başlayıp Derviş

Dede'nin köprü başındaki evine kadar olan beri taraf Bekir Emmi'nin bahçesidir. Bahçenin biraz dereden uzak orta yerinde diğer ağaçlara nazaran devasa uzun dal ve yapraklarıyla ceviz ağacı bulunur. Erik, kaysı, elma ve dut ağaçları ceviz ağacının arkasında panayır seyreden kısa boylu bodur çocuklar gibidir. Kendilerini ne kadar öne çıkarmaya çalışsalar da cevizin gölgesinden ve ihtişamından asla kurtulamazlar. Ceviz ağaçları ve bahçe kenarında, omuz omuza dizilen salkım söğütler bakan gözleri büyüler.

Dallar meyveye durduğunda Mina Dağı'nda şeytan bile bu ceviz ağacı kadar taşlanmamıştır. Yemyeşil cevizler ve yaprakları ile söğüt ağaçlarının etrafa yaydığı koku diğer meyve ağaçlarının kokusunu bastırır. Köyün bütün gençleri öğle sonrası bu bahçenin yamacına toplanır, ellerine geçirdikleri sopa ve sırikarla alçak dallarındaki cevizleri indirmeye çalışır. Fakat aşağıdaki dallarda ceviz azdır. Genellikle tepeye doğru yaprak aralarına saklanmışlardır. Bu nedenle ele geçen her taş fırlatılır. Bütün bu çaba ve gayretlerin sonucu olarak dere kenarına düşen birkaç ceviz, küçükler tarafından toplanıp büyüklere getirilir.

Bu durumu fark eden evin kızı Zarife, ağzını doldura doldura küfürler savurarak bahçeye doğru koşturur. Köyün gençleri 'abla, bacı' diyerek birkaç güzel tatlı söz söyledikten sonra yelkenleri suya indirir. Ceviz taşlama işine en son o da razı olur.

Ceviz ağacı cömerttir. Her atılan taştan sonra yere bıraktığı cevizlerin ardından şu insanoğlu denilen varlıktan tek isteği vardır sanki: 'Ne olur, sadece dallarımı kırmayın, yapraklarıma dokunmayın!' Ceviz taşlama hadisesi akşam karanlık çökünceye kadar devam eder.

Hava kararmaya başlayınca ceviz ağacını ve oradaki bütün ağaç neslini kaygılandıran elim bir olay daha yaşanacaktır. Köklerinden dallarından en küçük yapraklarına varıncaya kadar tel tel damarlarını titreten bir olay...

Az sonra başlarına gelinlik taç olan, insanların ‘serçe’ dediği küçük kanatlıların yüzlerce, binlercesi gelip bu bahçede salkımsöğüt dallarına konacaktır. Yaz ve bahar aylarında gökyüzünde uçan bu kanatlıların bir araya gelip eğleştikleri, ibadet ettikleri yer işte bu söğüt dallarıdır. Vıcır vıcır ötüşleri tek ses, tek bir renge dönüşür bu mekânda. Bu ötüşme ve cıvıltılar vecd anıdır onlar için. Tek bir nefes, yek vücut olabilmenin hazzını doyasıya yaşarlar. Bir gün içerisinde neler yaptıklarına dair birbirlerine karşı verdikleri söz, ettikleri yemin ve yaptıkları işlerin ortaya dökülmesidir belki de.

Kendilerini hedef alan her bir sapandan habersizce fırlatılan taşın, aralarından birini ebedî sonsuzluğa uğurlarken ölümün asi çılgılığı, vecd anının müzikal melodisine karışmaktadır.

Kırılan dal, koparılan bir yaprak gibi son kanat çırpışlarıyla dereye ya da kenarına düşen serçeler, bu ilahî birlikteliktен ayrılmak istemez gibidirler.

Acımasız sapan, bugün tam on serçeyi bu büyüleyici ahenkten kopardı. Salim, sapandan her fırlattığı taşın ardından inip dere yatağına düşen cansız bedenleri tek tek toplayıp tekrar salkım söğütlerin karşısına geçti. Son kez sapanını söğüt dallarına yöneltti. Sonra ayağının altındaki serçelere baktı. Vazgeçti, bugünlük bu kadar yeterdi nasıl olsa. Bugünün yarını da vardı elbet.

Tandırdaki ekin çuvallarından bir öbürüne bir diğereine koşturuyor, elindeki kör çakıyla önüne gelen çuvalı delmeye çalışıyordu. Ağlamaklı, habire ‘Okula gitmek istiyorum. Bütün arkadaşlarım gittiler, beni de yazdır!’ diye mızızlanırken zavallı anacığı bir yandan sacın altına saman atıyor, bir taraftan da yarım kalan çamaşırına koşturuyordu. Uzun süren, bıktırıcı mızızlılığına dayanamayan annesi en sonun-

da elinden tuttuğu gibi karga tulumba yolun karşı tarafındaki baraka okula doğru götürmeye başladı. Okul bahçesinde öğrenciler arasında gezinen öğretmenin yanına yaklaştı.

– Öğretmen Bey, bu benim oğlum henüz altı yaşında. İlle de beni okula yazdır diyor. Ben gelecek sene gidersin diyorum. Bir türlü laf anlatamıyorum. Arkadaşlarım yazıldı. Ben de gideceğim diye tutturdu. Kurban olayım Öğretmen Bey ne yap et, bu çocuğu kaydediver.

Öğretmen çocuğa sevecen gözlerle baktı:

– Peki teyze, sınıfta yer kalmadı ama ne yapalım. Çaresine bakarız.

– Sağol Öğretmen Bey. Allah senden razı olsun!

Çok sevinmişti. Bahçedeki öğrencilerin çoğunun yakası, önlüğü yoktu. Neşe, eğlence içinde sınıflara doluşmaya başladılar.

Boyu küçük olduğu için soldan üçüncü sıraya Ayten'in yanına oturdu. Ayten bu durumdan pek hoşnut olmadı. Okul başladığından bu yana bu sırada yalnız oturmanın tadını çıkarıyordu. Siyami, sıra arkadaşının keyfinin kaçtığını hemen fark etmişti.

Öğretmen M. C. herkes sırasına oturduktan sonra sağ tarafta soba yanındaki büyükçe bir masanın yanında durdu. Alıcı gözlerle sınıfı kolaçan ettikten sonra okumanın önemi, okuyan insanların iyi adam olacağına dair nasihatvari sözler söyledi. Siyami de kulak kesilmiş dinlerken, heyecanını gizlemeye çalışıyor, barakadan yapılmış, talaş ve küf kokan sınıfın küflü havasına alışmaya çalışıyordu. Bir yandan da öğretmen masası, pencere ve tahtanın üzerinde fişlere yazılı duran harflere dikkat kesilmiş uzun uzun süzüyordu.

Birinci, ikinci ve üçüncü sınıfların okuduğu bu dersliğin bitişiğinde ise dördüncü ve beşinci sınıflar okuyordu.

O gün her şey baş döndürücü güzellikeydi. Sınıfı, öğretmenini, sıra arkadaşı ve heyecan veren bu ilk günü hayatı boyunca asla unutmuyacaktı. Masa üzerindeki abaküs, tahta üzerinde gerili ipe sıra sıra dizilmiş fişler, tüm bunlar uzaya çıkan insanın olan biteni şaşkınlıkla izlediği âna benziyordu.

Zil çaldı. Apar topar sırasından ayaklanan, kapıya koştu. Bir bir merdivenlerden atlayarak okulun bahçe kapısından çıkıp dağılmaya başladılar. Kimisi aşağı mahalle, kimisi yukarı mahalle, kimisi de Telli mahallenin yolunu tuttu.

Okul açılalı bir hafta oldu. Önce kalemi, sonra defteri ve silgiyi tanıdı. En sonunda da kalemtırş denilen nesneyi... Gerçi ağabeyinden dolayı evde görmüştü bunları. Fakat ağabeyi, ne çantasını karıştırmasına, ne de tutmasına izin vermişti. Doğrusunu söylemek gerekirse bunların pek de ilgisini çektiği söylenemezdi. Ancak akranlarının okula yazılması onu gayrete getirmişti. Zira okumakta da pek gözü yoktu.

Haylazdı, hem de çok haylaz. Küçük gölet ve çeşme arıklarında yüzen kaz, ördekler, grup halinde yayılan horoz ve tavuklar, küllüklerde gezinen kediler onu gördüklerinde köşe bucak kaçarlardı. Sol elinden fırlayan her taş, ya bir ferihin ayağını kırar ya da dört ayaklı bir canlının gözünü çıkarırdı. Ağaçta, havada uçan serçeler, kargalar bile zehirli ottan kaçır gibi ondan kaçardı. Aylak bir kedi, badi badi yürüyen bir kaz, muhakkak sağına soluna bakınır, Siyami korkusuyla ürperirdi. Bir an gaflete dalmaya görsünler... Yerden bulunan bir taşın ok gibi elinden fırlamasıyla bu hatalarının bedelini hayatlarıyla öderlerdi. Sol eline hükmetmesi zordu. Sol el acımasız ve son derece hızlıydı.

Evleri yukarı mahallede iki oda, sofası olan ahşap yapıdan ibaretti. Yan tarafında tandır, onun yanında küçük bir ahır, girişin sağ tarafında da samanlıkları vardı. Evlerinin sol

ve sağ tarafında sundurma ve önünde de delikanlılık çağını yaşayan mis kokulu akasya ağacı... İlkbaharda çiçeklenmeye başlar, yaydığı koku komşu evlere kadar uzanırdı. Uzun ve geniş bahçenin kerpiç duvarından ötesi Hacı Emmi'nin bahçesi. Bu duvar boyunca sıra sıra dizili akasyalar, bahçesinde elma, erik ağaçları. Siyamilerin bahçesinde elma ağacından ziyade erik ağacı çoktu. Bu kuşları anlamak mümkün değildi. Küme küme gelen serçeler, alakiseler, celladına koşar gibi sığınak ve tapınak saydıkları bu ağacın dallarında ibadet ederken birkaçı çoktan canavarlarına ruhlarını teslim ederdi.

Evlerinin sağ alt ve sol üst tarafından yol geçerci. Sağ üst tarafı taş duvarla örülü ve bahçe yola göre aşığında kalırdı.

Yolun üst tarafında Recep Emmiler, bitişiğinde de Celil Enişteler otururdu. Siyami köyde komşunun kazına, ördeğine, kedisine, kuşuna musallat; saçının telinden ayağının tırnağına kadar suç kokan biriydi.

Siyami bir gün harman yukarısındaki Çanaktarla'ya, ekin kaldıran babası ve komşularına öğle yemeği götürmek için gitti. Tarlaya vardığında tırpanla biçilen ekinleri öbek öbek şeren yapan babası ve emmileri, neredeyse tarlanın yarısını bitirmişlerdi. Akşama kalmaz bu tarla biter diye düşünürken sağ yanından kulağını mengene gibi çeken parmakların verdiği acıyla irkildi. Parmaklar eline geçen kulağı kızartarak durmadan lastik gibi yukarı sündürüyordu. Kurtulmak mümkün değildi. İki eliyle kopma noktasına gelen kulağını kavrayıp kurtarmaya çalıştı.

– Dün bizim iki tavuğun ayağını sen mi kırdın söyle!

Başını, kulağını çekenin yüzüne çeviremeden hazin sesle:

– Hayır Emmi, ben yapmadım.

– Yalan söyleme! Şimdi kopartırım kulağını bak. 'Ben yaptım!' de bırakayım.

– Yemin billah Emmi! Ben yapmadım diyorum anlamıyor musun?

– Sus Yezid! Kızdırma beni. İtiraf et bırakayım.

Siyami inat etmişti. Kulak koparsa kopsundu. Gerçekten de bu sefer bu işin suçlusunu o değildi. Doğrusu kimin yaptığını da bilmiyordu. Fakat kulağı çeken eller buna inanmak istemiyor, ısrarla yaptığını dair ağzından bir çift laf almaya çalışıyordu. Deste yapan Selime Teyzesi bu duruma dayanamadı.

– Oğlum söyle de kurtul. Bak kulağın kopacak. Recep Çelebi sen de çocuğu koyuver gayri.

Bu olayın tavuğun kırık ayağından ziyade kopuk kulak hikâyesine dönmesine ramak kalmıştı. Bacak kadar çocuğun kendisine direnmesine tahammül edemiyordu Recep Emmi. Siyami sonunda acıya dayanamadı. ‘Ben yaptım!’ sözüyle kulağı kopmaktan kurtuldu, mengene gibi sıkın parmaklar bu sözün ardından gevşeyiverdi. Siyami bunu fırsat bilir bilmez hemen yanından uzaklaşıp tabanları yağladı. Köye doğru ardına bakmadan koşturdu. Derin bir nefes alıp soluklandıktan sonra geriye döndü. Aradaki mesafeyi göz açıp kapayıncaya kadar ölçtü ve ağzını doldura doldura küfrü bastı.

– Senin sülaleni, geçmişini...

Bu küfrü duyup çılgına dönen Recep Emmi yere eğilip eline geçen capalak taşı Siyami’ye doğru fırlattı. Ne bu taşta ne de bir daha kulak acısına tahammülü yoktu. Son sürat koşturup köyün yolunu tuttu.

Okulun on günü. Bu on beş gün içersinde okul denilen yer onun için bambaşka bir âlem, kâinata açılan kapının eşiği gibiydi. Her şey ama her şey güzeldi. Ta ikinci haftanın üçüncü gününe kadar. O sevecen, babacan müşfik öğretmenin yerini sivri tırnaklı pençeleriyle ağzından alevler saçan bir ejderha almıştı. Dersin ilk saatinde iki öğrenciye sözcükleri heceletti. Zavallı çocuklar beceremediler. Ardından sağlı sollu tebeşir

tozlu eller suratlarında patlamaya başladı. Şırraak şırraak... Gözleri önünde boğazlanan tavukları gören maymunlar gibi sinmişlerdi. Tir tir titriyorlardı, neredeyse altlarına edeceklerdi. Sıra Siyami'ye gelmişti, tahtaya içi ürpererek kalktı.

– Say bakalım birden ona kadar. Birer birer...

Aklında kalan üç sayıyı söyledi. 'Bir, iki, üç...' Allah kahretsin! Bir türlü ardı, arkası gelmiyordu. Dönüyor, dolaşiyor yine aynı sayıları papağan gibi tekrar ediyordu. Gözünün altından arkadaşlarına bakınırken kurbanlık koyun gibi medet umuyordu. Kör bıçağın altından kendini kurtaracak biri ya da bir mucize...

Çok geçmeden suratına tokatlar bir bir inmeye başladı. Her tokat inişinde öğretmen sayıyordu. 'Bu bir, bu iki, bu üç, bu dört...' Sayı sayma ve tokat faslı onla bitti.

– Bir daha ona kadar saymayı hiç unutmazsın. Geç şimdi yerine tembel herif!

Siyami hayatı boyunca birden ona kadarki sayıları hiç aklından çıkarmayacaktı. Yüzündeki acı ve kızarıklık, bu sayılarla özdeşleşecek, unutmak ve hiçbir zaman hatırlamak istemediği sayılar olarak beyninde yer edecekti.

Ağır ağır geriye dönüp sırasına ilerlerken biber sürülmüş gibi cayır cayır yanan yanaklarını tutarak yerine oturdu. Kafasını yukarı kaldıramıyordu. Aynı felaketi birkaç arkadaşı daha yaşadı o gün. Okul hayatındaki ilk facia ve hayal kırıklığı bununla son bulmayacaktı ne yazık ki. Dahası vardı, bugün tattığı acının bin katı ızdırap veren ve ruhunda derin yaralar açan hadiseler zinciri, bir travma olarak kâbuslarla bölünen uyularının katili olacaktı.

Yine bir okul günü... M.C. birinci sınıf öğrencisi Kâmil'e bir soru sormuş cevabını alamamıştı. Bir soru daha... Çalışkan olmasına rağmen yine cevap yoktu. M. C. sinirinden küp-

lere binmiş bir halde Kâmil'i sağlı sollu şamarlamaya başladı. Kâmil, güçlü kuvvetli bir çocuktü. Sulugöz, kendisini tekme tokattan sakınamayacak biri değildi. Eli yorulan öğretmen, Kâmil'in burnundan kan geldiğini fark etti. Şıpır şıpır akan kan Kâmil'in dudaklarından, çenesinden sınıfın ziftli tahtasına damla damla düşüyordu.

Akan kan, öğretmeni bir nebze kendine getirdi. Derin bir nefes aldıktan sonra üçüncü sınıfların sırasına döndü.

– Makbule götür şunu gözüm görmesin. Elini yüzünü yıka!

Kâmil'in kolundan tutarak alıp çıkardı sınıftan. M.C. sınıfta bir iki tur attıktan sonra yerine oturdu. Biraz sakinleşmişti. Üç, dört dakika yerinde oturdu. Sınıfı süzdü. Hiddetini yendiğini düşünürken, öğrenciler eğik başlarını tek tek yukarı kaldırıyorlardı. Sanki olan biteni hiç görmemiş, yaşananlardan bihabermiş gibi davranıyorlardı. M.C. masanın yanındaki pencereden dışarı baktı. Sakinleştiğini düşündükleri öğretmen yeniden kudurmuş gibi haykırdı.

– Allah belanı versin senin! Şimdi görürsün!

Ne olmuştu, yine ne vardı?! Fırtına dindi derken öğretmeni yine çıldırtan neydi? Yerinde duramıyordu. Hırsından, ak düşmüş kalın bıyıklarını ısırmaya çalışıyordu. Masanın üzerinde duran uzun tahta cetveli aldı. Elinde sımsıkı tutarken bıyıklarının gölgesindeki diş gıcırtiları ve gırtlaktan gelen homurtular sınıfın her tarafından duyuluyordu.

Çok geçmeden Makbule Kâmil'i yedekleyerek içeri girdi. Öğretmen hışımla Makbule ve Kâmil'in üzerine yürüdü.

– Aptal kız, sen beni rezil etmek mi istiyorsun ha! Söyle bana!

Öfkeyle kızın kolundan tuttuğu gibi sınıfın ortasına savurdu. Zavallı kızcağzı etrafında yay çizerek dengesini yitirip

yere yığıldı. Kâmil geriye çekilmiş korkulu gözlerle kapı kenarında olan biteni izliyordu.

Öğretmen hızla Makbule'nin üzerine atıldı. Elindeki tahta metreyi kafasına, eline, beline nereye rast gelirse vuruyor, vuruyordu. Kızcağz yüzünü iki eliyle kapatıp başına inen darbelerden kendini korumaya çalışıyordu. Sınıf arenadan farksızdı. Aç ve acımasız arslanın pençeleri altında çaresiz ve savunmasız bir kölenin paramparça edildiği sahneydi bu. Seyircileri coşkulu değildi. Korkak, sinmiş ve ürkek. Ne çare ki bu arenayı terk etmenin, bu vahşeti seyretmekten kaçmanın imkânı da yoktu. Sadece ve sadece korku dolu gözlerle olayı izlemek onların kaderiydi.

Öğretmenin elindeki tahta metre çok geçmeden kızın vücudunda iki üç parçaya ayrıldı. Elinde kalan son parçayla habire vuruyordu. O yetmeyince bu sefer de tekmeler ardardına gelmeye başladı. Zavallı Makbule havada uçan tekmelerden korunmak için ayaklarını karnına çekip, başını iki eliyle kapatıp iyice topaklandı. Öğretmen yorulmuştu. Çok yorulmuştu... Ağzından hırıltılar çıkararak soluklandı. Kesik kesik öksürdükten sonra yerine oturdu. Sonra üçüncü sınıflara doğru döndü.

– Alın şunu yerine oturtun!

İki kız arkadaşı yerde iki büklüm kalan Makbule'yi ağır ağır yerden kaldırdı. Kızcağz sağ bileğini tuta tuta kalktı. Bileğinde kırık ya da çatlak olsa gerekti. Canının çok acıdığı her halinden belli oluyordu. Yerine oturdu. Başını kaldırmadan habire burnundan akan sümükleri çekiyordu. Arkadaşları mendil vererek burnunu sildiler.

– Ders bitene kadar hiç kimse sınıftan çıkmayacak. Hatta teneffüste tuvalete bile gidilmeyecek. Giden olursa kafasını koparırım anladınız mı?

Bu olan bitenden sonra ‘Akşama kadar burada kalacaksınız!’ dese kim cesaret edip çıkabilirdi ki. Hepsi mıh gibi yerlerine çakılıp kalakalmışlardı.

M.C. yerinden hızla kalktı, kravatını düzeltti. Sınıfın kapısını hızla vurarak ardına bakmadan çıkıp gitti.

Film tersine dönmüştü. İlk ‘Beni niye okula yazdırmıyorsun?’ mızımızlanmaların yerini şimdi de ‘Niye beni okula yazdırdın?’ lafları aldı. Zavallı anacığının başının etini yiyordu. ‘Öğretmenin eline koluna sağlık, nemenem bir halt yediniz ki müstehak olmuşsunuz. Sizin gibi haylazların hakkından böyle öğretmenler gelir işte’ gibi laflar, bu dayak faslını duyan gariban köylü anne, babanın ağzından düşmüyordu. Öğretmen demek; devlet, reis-i cumhur, hâkim, savcı demektir.

Okulu, öğretmeni sevmek görevleriydi. Korkunun olduğu yerde sevginin tutsak olduğunu çok erken yaşta fark etmişlerdi. Ya da fark ettirilmişti. Hayat; hayatın derslerini çok ama çok erken öğretmeye başlamıştı. Bunlardan birisi daha...

Yan yana oturduğu, sıra arkadaşı Ayten, aynı zamanda Siyamilerin kapı komşusuydu. Çok güzel değildi, üstelik sümküklüydü de. Devamlı burnunu çeken pespaye, kız kurusunun tekiydi. Uzun örülü bitsiz saçları belki de en güzel yanındı. Başka bir özelliği de çalışkanlığı. Yanında oturmasına rağmen pek konuşmazdı. Sadece ‘silgi ver, kalem al’, ötesi yoktu. Ayten, Siyami’yi kaale almaz, konuşmaya değer biri olarak da görmezdi. Çünkü tembel tenekenin teki ve her gün bir araba dayak yiyen biriydi. Yine de Siyami ona güzel duygular besliyordu. Bu kızın nesinin kendisini cezbettiğini doğrusu anlayabilmiş değildi. Arkadaşları arasında ‘Ayten’i seviyorum. O benim aşkım’ diye ağzından çıkan söz daha yere düşmeden herkesin dilinde sakız olmuştu. Ecinni tayfası tez vakitte Ayten’e bunu uçurmuşlardı. Tabii o da ablasına.

Dördüncü sınıfta okuyan ablası kılıcını kuşanıp ertesi günü sınıfa damladı. Sırada defterini, kalemini masa üstüne çıkarmaya çalışan Siyami, sağ omzundan güçlü bir elin kendisini geriye sarstığını fark etti. Başını yukarı kaldırdı ve öfkeli bir çift gözle karşılaştı.

- Sen benim kardeşimi nasıl seversin ha! Tembel teneke. Başından kaynar kazan dökülmüştü. Kekelemeye başladı.
- Şey, ben abla bak!
- Ne ablası be! Nasıl seversin haa, Söyle bakalım.

Ablasının ağzından dökülen hakaretvari laflar bunlardı. 'Sen benim kardeşimi nasıl severmişsin!'

Kendini savunmaya çalıştıkça lafı ağzına tıkıyor ablasına bir türlü cevap veremiyordu. Çaresizdi ve çok utanmıştı. Meraklı gözler pür dikkat onları izliyordu şimdi. Sevmekten utanmıştı daha çocukluk yıllarında. Meraklı gözler olayın sonucunu bekliyordu. Ezilmişti, çocukluk gururu ayaklar altında çiğnenmişti. Sevmek meğer ne kötü, ne azarlanası kavrammış. Daha sevmeden 'sevmek' sözünü darağacına götürönlör varmış. Bu söz ağızdan çıkmadan el âleme rezil olmak da varmış. Oysa o, işte o anda: 'Seviyorum ulan, kız kardeşini seviyorum işte! Bir gülü, bir kuşu, bir dağı ormanı, yeşili sevdiğim gibi seviyorum var mı bir diyeceğin? Terbiyesiz, ahlâksız olan sensin!' diye haykırmak istedi. Diyemedi. Yenilmişti, sevgi, sevmek adına, masumiyet adına her şeyini kaybetmişti.

Nihayet yarıyıl tatili başladı. Sınıftaki korku dolu anlar nihayete erecekti. Kısa bir süre de olsa korkmadan özgürce, soğuk kuyu lastikleriyle karla kaplı harmanda koşarken tarifi imkânsız duyguları yaşayacaktı. Sabah olabildiğince geç kalkıp okul yanındaki çeşmenin buz gibi suyunda elini yüzünü yıkayıp kahvaltı masasına oturmak... keyifle çayını yudumlamak...

Pencere kenarında bahçe yanındaki toprak yoldan meleşe meleşe harmana yol alan koyun sürüsünü izlemenin keyfine doyum olmazdı. Koyunların arkalarında kar üzerinde bıraktığı izleri takip eden serçe ve karga sürülerinin yiyecek bir darı, ekin tanesi arayıp, yerde bulamadıklarında da bir o ağaçtan bir o ağaca katar katar uçuşları bakan gözleri büyülerdi.

Harman üzerindeki Hacı Osman'ın koruluğundan paklı, omuzlarında çifte, önlerinde birkaç kopay ve arkalarında sürüye sürüye getirdikleri tilkilerle gelen avcılar, okulla mezarlık arasındaki belden aşağı inerken babaannesini:

– Tahsinler yine avdan geliyor galiba, dedi. Siyami uzaktan da olsa tilkiyi görmeye çalışır, bahçeden uzun uzun arkalarından bakardı. Kara belenmiş tilkiyi sürükleyen avcılar diz boyu karda bata çıka evlerinin yolunu tutardı.

Kış soğuk, soğuk olduğu kadar da güzeldi. Çünkü bütün hayvanlar koyunu, kuzusu, horozu, tavuğu ahırlarında kümeslerinde pinekler, sadece sabah, öğle ve akşam suarmaya çeşmelere götürülürlerdi. Sırtlarından inceden inceye buhar tüterken kenarları buz tutan oluktan yalana yalana, kana kana su içerlerdi.

Kaşla göz arasında geçen, yorucu yaz ve bahar günlerinin acısını çıkarırcasına ardarda, sıra sıra izlerine basa basa gelir ve sularını içtikten sonra tekrar ahırlarına dönerlerdi. Hayatlarının en huzurlu anları belki de o dakikalardı. Acele etmeden, aheste aheste yine aynı şekilde ahırın yolunu tutarlardı.

Bugün cumartesi. Erken kalktı Siyami. Çabucak elini yüzünü yıkayıp kahvaltısını yaptı. Hemen helkeleri alıp çeşmenin yolunu tuttu. Bir çırpıda çeşmeden helkeleri doldurup ahıra geldi. Koyun kuzuların sularını verdi. Tavukları yemledi.

Soğuktan parmakları üşümüştü. Güneş olmasına rağmen ağzından çıkan buhar soğüğün şiddet ve keskinliğini açıkça gösteriyordu. Eve tekrar gelip aç çocuk gibi beslenen sobanın arkasına geçti. Dışarıdan getirdiği soğucu sobanın sıcaklığı kırmıştı. Elini oğuştura oğuştura yastığa uzandı. Sobanın üzerindeki ibrğin çıkardığı cızır cızır ses, ninni gibi geliyordu.

Bugün öğleden sonra harman yerinde futbol maçı olacaktı. Belki bu sefer onu da oyuna alırlardı. Kar üzerinde top oynamak buz üzerinde halay çekmek gibi keyifliydi onun için.

Beşinci sınıflardan Vedat, Cuma günü Alaca'ya gittiğinde üzeri kırmızı kalın çizgili beyaz plastik bir top alıp getirmişti. Geçen haftaki maçta kenarda o kadar beklemişti oynatırlar mı diye. Oynatmadılar. Zangır zangır titrediğiyle kaldı. Oysa parmak uçları buz kesilmiş, soğuk kuyu lastikle inat ve sabırla beklemişti. Belki bir şans verirdilerdi. Ha maçın birinci devresi, ikinci devresi derken hevesi kursağında kaldı.

Üzgün, ayak parmakları ve elleri donmuş hâlde eve döndü. Bu hafta ümitliydi. Aralarından biri oyun dışı kalıp muhakkak onu da oyuna alacaklardı elbet. Bu sefer olacaktı, olmalıydı da...

Hava soğuktu. Öğlene doğru güneş kendini gösterir diye düşündü. Öyle de oldu. Öğleden sonra aşağı mahalle, telli mahalleden çocuklar teker teker harmana çıkmaya başladılar. Siyami de lastik ayakkabılarının uçlarına gazete kâğıdı sokuşturdu. Gevşek olmaması lazımdı. Aksi takdirde iyi koşamaz topa okkalı vuramazdı.

Bahçe kapısını aralayıp harman yolunu tuttu. Harmanın ocak tarafına giden yerinden ziyade Eşref Kâhyanın evinin altı futbol oynamaya müsaitti. Gerçi saha biraz eğimliydi ama olsundu.

Hemen kaleleri kurmak için iri taşlar karlar arasından çıkarılıp her iki tarafa dikildi. Bu görev elbette ki çobanlıkta olduğu gibi çömezlerindi. Takımda yer almak ve büyüklerin gözüne girmek için yeni yetmeler sağa sola koşturur, taşları iki elleriyle kavrayarak kaleleri dikerlerdi. Bu işlerdeki ataklık ve çabukluk takımda olmanın temel şartlarından biriydi kuşkusuz. İki fedakâr çömez diz altına kadarki karı tepeleye tepeleye orta sahayı, kenar çizgilerini açmasının ardından yakın bir evden getirilen iki kova kül, kürek kürek dökülürdü. Bütün bunlardan sonra oyun sahasının karını çiğnemek üzere yine yeni yetmeler devreye girer, deli taylor gibi sahanın bir ucundan öteki tarafına koşar, koşar; adeta silindir görevi yaparlardı. Kan ter içinde ayak basmadık yer bırakmazlardı kar sahada. ‘Tamam, bu kadar yeter!’ komutuyla hemen saha kenarına çıkar beklerlerdi.

Naci’yle Vedat takım elemanlarını bir bir seçer, saha içinde yerlerini alırlar kısa sürede maç başladı. Bu maçın ilginç yönü hakemsiz olmasıydı. Faule, taca, penaltıya her iki takımın kaptanı olan Naci’yle Vedat karar verirdi. Oyuncular kar üzerindeki topun ardından deli gibi koşar, yirmi yirmi beş dakika sonra kafalarından duman çıkmaya başladılar. Güneşin zayıf ışınları ve soğuk hava arasında kalan bu bedenler, dumani inceden inceye süzülen sobalara benzerdi.

Siyami ve kurdaşları saha kenarında beklerken yorulan ya da kendi rızasıyla oyundan çıkacak birini dört gözle beklerlerdi. Kenarda beklemek çok kötü bir duyguydu. Zira durduğu yerde ne kadar havaya hoplayıp zıplasalar da belirli bir süre sonra hareketsiz kalan cılız ve küçük bedenler, soğuga teslim olmaya başlar, parmak uçları iyiden iyiye sızlardı. Oyuna girerlerse kısa zaman içerisinde soğugun, üşümenin üstesinden geleceklerini gayet iyi biliyorlardı.

Bu arada saha içinden bir ses: ‘Siyami, hadi oyuna gir! Sami sen çık dinlen!’ Bu Vedat’ın sesiydi. Sevinçten havalara uçacak gibi oldu. Zira hain Naci’den böyle bir kıyaklığı beklemiyordu.

Siyami ok gibi yerinden fırlayıp saha içine kendini attı. Geride oynayacaktı. Olsun, oynasın da neresi olursa olsun. Girer girmez topu takip etmeye başladı. Onun bölgesine gelen toplara olanca gücüyle vurup rakip sahaya gönderiyordu. ‘Aferin, hah işte böyle’ sözlerini duydukça daha da şevk ve heyecana geliyordu. Sağa sola koştururken ısınmıştı. Saçlarının diplerinden buhar çıktığının o da farkına vardı.

Takımı fena oynamıyordu. ‘Hadi, vur, pas at’ sesleri altında hain Naci’nin takımını sekiz üç yenmişlerdi. Maç bitmişti. Vedat ve takımın büyükleri birbirlerine sarılıp övgüler yağdırıyordu. ‘Helal olsun, işte böyle! Gelecek hafta yine bu takımda oynayacaksın.’

Sevinçten havalara uçuyordu. Koştura koştura bir çırpıda eve geldi. Ninesinin tembihlerine aldırmadan bir iki tas buz gibi suyu içince şifayı kaptı. Akşamı kendini yatakta buldu. ‘Kaç kere dedim sana terli terli su içme diye. Bak gör hâlini!’ Öksürükler içinde ninesinin bu sözleri bir kulağından giriyor, öteki kulağından çıkıyordu. Artık saha kenarında tir tir titremeyecek, doğrudan takımda oynayacaktı. Yorgan yatak hasta yatmaya değerdı doğrusu.

Ardardına boğuk ve genizden gelen öksürükler, Cin Ömer’in evinin altından elinde bastonu, vakur, sarı kırçıl sakalını sıvazlayarak gelen Resul Hoca’nın Kur’an kursuna yaklaştığının habercisiydi. Kur’an öğrenmeye gelen öğrencilerin kendilerine çeki düzen vermesine yetiyordu bu durum. O günün nöbetçisi süratle içi geçmiş sobaya odun, tezek tıkıştırırken herkes bir köşeye çekilip sureleri sesli sesli ezberlemeye çalışırdı.

Resul Hoca, kapıdan girer girmez selamını verir, koro halinde selamını aldıktan sonra soba arkasındaki rahlenin arkasına geçinceye kadar etrafına bakınmaz, sarığını çıkarır, elini ovuşturur, kısık ve yumuk gözleriyle etrafını kolaçan ederdi.

– Ezberini tamamlayan hemen önüme gelsin.

İçerideki on yedi öğrenci birbirlerine bakışır, aralarından Vedat, hocanın önünde duran rahleye Kur'an'ı koyduktan sonra kıraatle besmelesini çeker, okumaya başlardı. Diğerleri de okuduğu sureyi önlerindeki cüz ya da Kur'an'dan takibe koyulurdu.

Vedat ezberinden okurken takıldığı, kekelemeye başladığı yerde hocanın 'hımm' sesiyle kızgınlığını anlar anlamaz tekrar baştan alıp okumasına devam ederdi. Sıra Sadık'a gelince surenin daha ilk ayetinden itibaren kekeler, kekeledikçe de hocanın uzun kiraz ağacından çubuğu omzuna inmeye başlardı. Onun Kur'an okumakla pek işi yoktu. Ne ezbere ne hesap kitaba yeteneği vardı. Köydeki bütün arkadaşları öğlene kadar oradaydı. Evdeki hayvanların yemini suyunu vermekten kaçıp kafadar arkadaşlarıyla kısa bir süre de olsa aynı havayı tenefüs etme uğruna hocanın dayağına bile razıydı. Omzuna inen çubuklar sadece tozunu alırdı o kadar. Hoca çubuğu indirdikçe kafasını eğdi, koltuğunun altından arkadaşlarına bakarken kıs kıs gülerdi.

Kur'an kursundan dağılan çocukların bu kış günlerinde keyif aldıkları başka güzel bir olay da vardı. Öğle yemeğinden sonra inek ve kuzularına bakıp mezarlığın yanındaki bayırdan dört yol ağzına doğru kızakla kayma...

Büyüğü, küçüğü, heyecanla karı tepeleye tepeleye yukarı çıkarlar, kızaklarını bayırın başından aşağıya saldırdılar mı kendilerini Derviş Dede köprüsünde bulurlardı.

Mezarlık duvarının kenarından kayarken yirmi beş otuz metre aşağısındaki ark, kızak yolunu keser ve burada bir tümsek oluştururdu. Yukarıdan kaptırıp gelen çocuklar bu tümsekten yukarıya yaklaşık bir metre kadar havalanırken kızakların bir tarafa, kızaktakinin bir tarafa uçtuğu zamanlar da az

değildi. Yukarıdakilerin neşe ve kahkaha kaynağı işte bu andı. Kendisine ve kızağına güvenemeyenler alay ve mizah konusu olacaklarını anladıkları an kayma işinden vazgeçerdi.

Çanaya ihtiyaç duymayanlar, ellerine iki sopa alır, ayak-kabılarına naylon bağlayıp çömelir ve kendilerini bırakırlardı tepeden aşağıya. Tümsekle burun buruna gelenlerin çoğu ay-nen kızak kayanlarda olduğu gibi bazen kışları üzerine bazen de yüzüstü düşerlerdi. Kollarını bacaklarını kıranların haddi hesabı olmazdı.

Siyami, kaç defa evden hazırlanıp gayrete gelse de mezar-lığın yanındaki bayıra vardığında kaymaya cesaret edemezdi. O tümsekte dengesini kaybedip ya düşerse. Yukarıdakiler gö-beklerini çatlata çatlata gülerse... Bunlar aklına geldikçe ce-sareti kırılır, gürgenden yaptığı çanasını peşine takıp evinin altındaki tepede kaymaya giderdi. Orada kimse kaymazdı. Tehlikesiz ve düştüğü zaman da kimsenin gülmeyeceği bir yerdi nasıl olsa...

Kışın çobanların vakti çok olurdu. Köm ve damlardaki malların yemini suyunu verdi mi tamamdı bu iş. Bazen har-manda bazen Canı İsmail'in evinin altındaki köprü üzerinde çok çetin güreşler yapılırdı. Güreşlerde dikkat edilen kilo ve boydan ziyade akranlık, kurdaşlıktı.

Kar üzerinde yapılan bu güreşlerin en namlısı Dede Recep'le Cemal'in güreşiydi. İkisi birbirine hasımdı. Çok kere güreşe tutuşmuşlar yenişememişlerdi. Bir buçuk saate yakın güreştikleri zaman da oldu. Bazen Dede, Bazen Cemal alta düşer, kuvvet toplayıp üste çıkar, yenilgiyi asla kabul etmez-lerdi ikisi de. İki hasmın yaptığı güreşlerin seyircisi de kala-balık olurdu elbet.

Güreşe ara verildikten sonra koyu bir sohbet başlar, Alamanya'nın ne tarafta olduğuna dair köyün bilgiç gençleri tahminde bulunurlardı. Bu köyden yaya çıkılsa üç aylık, kimi-sine göre üç yıllık bir yoldu.

Akşamları tel tel çekilen eve gençler toplanır, kızlar başka odada türkü söyleyip eğlenirken gençler odaya girmeye çalışırlar, ısrarlar karşısında yengelerin müsaadesiyle bir araya gelinir, el değirmeninde çekilen hedikler, kavurgalar yenilir, neşe, eğlence içinde eğlenilirdi. ‘Halkalı şeker, şam fıstık,’ ‘Dıv dıv da dıv’ gibi türküler, zamanın moda türkülerindendi.

Erkeklerin bir oyunu da torta gezdirmektir. Samandan ve uzun bir sopanın başına bez geçirilir, kuyruk yapılı, deveye benzeten bu ucube varlığın altına iki kişi girip üzerini çulla örterdi. Ev ev gezilir, gençler, mani ve türkülerin eşliğinde un, arpa, buğday toplardı. Gençler topladıklarını Şahin Hoca'nın dükkânına verip Bafra sigarası, lokum, bisküvi alırlar, sonraki bir eğlence gecesinde kızlara getirirlerdi.

Masır Çayırı... Köye giden yolun yarısında sağa doğru döndüğünde sol yamaç Tilkideliği. İki tepe arasından beli aştığınızda Külaf yolunu kesen dere, sığır çobanlarının sıcak yaz günü öğlesinde uğrak yeri. Dere kenarındaki çeşme ve dere boyundaki sağlı sollu salkım söğütler, tosunların arayıp da bulamayacağı güzel mekânlardan biriydi.

Çeşme üzerindeki gür otlar arasında çobanlar toplar, azıklarını yeşil çimenlere serer, üzerine de buz gibi suyu içtikten sonra Masır Çayırının aşağısındaki Kursey'deki bağlardan üzüm ve kaysılar toplanıp burada afiyetle mideye indirilirdi.

Çobanların ve tosunların köy korucusundan sığınıp huzur buldukları bu mekân, huzur ve sükunetin, oyun ve oynasın yeri.

Azıklar çabucak tüketilip oyun ve eğlenceden sonra çobanlar gruplar halinde kimi dere boyundan yukarıya, kimi aşağıya kimi de Kursey'deki Kıcılı'ya bakan tarlaların sınırlarını yaymak üzere harekete geçerdi. Sınırlardaki ot bol ve gür

olurdu her zaman. Yalnız çok geniş olmayan sınırlardan hayvanların başını kaldırmamak lazımdı. Aksi takdirde hayvanların sınırın aşağısı ve yukarısındaki yeşil arpalık ve buğdaya girdiği zaman talan etmesi içten bile değildi. Ertesi gün tarla sahipleri olayı ve olayın faileri olan çobanları hemen tespit eder, köy idare meclisine iletilir iletilmez cezası hemen verilirdi. Dolayısıyla çobanların, ardardına dizilmiş halde yayılan tosunlara çok dikkat etmeleri gerekiyordu.

Bugün Kursey'e giden grupta, Naci, Cemal ve İlhan'ın tosunları vardı. Hayvanlar ardardına dere kenarından aşağıya doğru yollandılar. Hüseyin ve Hasan Emminin tarla sınırına geldiler. Bugün akşama kadar bu sınırlar yayılacaktı.

Naci, çobanlar arasında hatırı sayılan biriydi. Harmandan nerelere gidilmesi gerektiği konusunda onun sözü geçerliydi. Dört kız arasında yetişen şımarık, kendini beğenmiş varlıklı sayılan bir ailenin çocuğuydu. Okuldaki müsamerelerde kahramanlık şiirleri okur, öğretmenler tarafından hep takdir edilir, övülürdü.

Naci'nin götüğü tosunların hiçbiri güçlü, kuvvetli değildi. Bu yüzden Beylik'i ve Cemal'i kıskanır, bu kıskançlığını fırsat buldukça aşağılayıp, alay ederek ortaya çıkarırdı. Beylik'e indirdiği sopalar da cabası...

Hayvanlar, sınırdaki yeşil otu görünce keyifle daldılar. Dilleriyle doladıkları tutam tutam yeşil otu iştahla midelerine indiriyorlardı. Otlar dibinden koparken dilleri ağızlarının yanlarından çıkar, otu yanlamasına dolar ve ağızlarının içinde kaybederken kulağa hoş gelen bir ses çıkarırlardı. Tıpkı insanların kıtır kıtır leblebi yerken çıkardığı ses gibi.

Naci, elindeki sırlı değneği, ara sıra çaktırmadan Bozöküz'e indirirken Beylik'in kafasını kaldırıp tarlaya dalmasını kolluyordu. Fırsatını bulduğu zaman sopayı burnunun üzerine indirivercekti. Tosunların en hassas yeri de bu organlarıydı

zaten. Beylik sanki bu durumu fark etmişçesine sınırdan başka bir tarafa bakmıyor, önündeki otları keyifle yiyordu. Naci bu arada Cemal'in kardeşine bağırıp çağırıyordu. Bu gruptaki çobanların en küçüğü Siyami'ydi.

'Dikkat etsene Kocaoğlan'a. Bak arpalığa girdi yine. Salak herif uyuma. Uyuzun tekiymişsin be!' gibi laflar karşısında 'Ya sabır' çeken Siyami sınırdaki hayvanların sağına soluna koşturuyordu.

Çobanlar, tosunlara pür dikkat kesilmişken Naci de hâlâ Beylik'i punduna getirmeye çalışıyordu. Beylik yine aynı Beylikti. Tavrını ve asaletini bozmadan sınırdan adım adım ilerliyordu. Naci dayanamadı. 'Yürü be aptal hayvan! Senin yüzünden arkadaki tosunlar geç kalıyor!' der demez değneğini Beylik'in kafasına indirdi. Beylik bu darbeye afalladı. Darbe bir kez daha inmek üzereyken havadaki eli Cemal yakaladı.

- Dur, günahsız hayvana ne vuruyorsun?

- Bırak kolumu lan it. Mendebur hayvan diğerlerini yaşılatıyor, görmüyor musun?

- Tarlaya girmiyor. Sınırdan yayılıyor işte. Daha ne istiyorsun?

- Kes sesini, şimdi bu değneği kafanda kırarım.

- Kır da görelim.

İlhan araya girerek kavgayı son anda önledi. Her ikisini de sakinleştirmeye çalıştı. İlhan'ın ardından 'Ben sana gösteririm!' der gibi işaretler yapıyordu.

Cemal, kardeşine seslendi.

- Yürü Siyami, tosunlarını ayır sürüden. Ayrılıyoruz bunlardan.

- Bir yere gidemezsiniz.

Cemal ve Siyami tosunlarını alarak sınırdan aşağıya doğru gittiler. Her ikisi de ayrıldıkları için çok memnun kalmıştı.

Hain Naci'yle beraber çobanlık yapmaktansa köyün delisiyle ahbaplık etmek daha evla idi. Diğer çobanlar da ondan yaka silkiyorlardı.

Akşam karanlık çökerken tosunları köye getirdiler. Kardeşi Cemal Emmi'nin, Cemal de Celil Enişte'nin kömüne hayvanları kapadıktan sonra evlerine döndüler.

Ustası, çömezi bütün çobanlar güttükleri hayvanları önlerine katıp Canık, İliman Dere, Gâvurun Beli, Perşem Yolu'nu çotkan tutmuşlardı. Geriye topu topu dört çoban kalmıştı. Siyami, bir ara Sami'nin sesini duydu.

– Siyami, senin mallar yok!

Duyar duymaz başını kaldırıp telaşla sağına soluna bakındı. Evet malları yoktu. Kahrolasica hayvanlar yine kaybolmuştu işte. Siyami şimdi ne yapacaktı? Kocaoğlan, Sarıdana ve Sürmeli ortalıklarda yoktu. Çelik çomak oyununa kendini kaptırmış bir anda her şeyi unutuvermişti. Çocuktu... Çocukluğunun farkında olamayacak kadar çocuktu.

Diğerlerinininki az ötede yeşil çayırda yayılıyordu. Endişeye kapıldı. Ya birilerinin tarlasına, ekinine, arpasına, kavun karpuzuna girip talan ediyordularsa... Bütün olan biteni Azrail gibi peşlerinde olan köy bekçisi Kıl Rasim gördüyse?! Aman Allah'ım korkunçtu. Hemen ağaç gölgesine bıraktığı azık torbası ve ayakkabılarına koştu. Azık torbasını boynuna çaprazlamasına asıp bir ayakkabısını giyip diğer ayakkabısını da giymeye çalışırken civarı kolaçan ediyordu. Bu hayvanlar nereye gidebilirdi? Çabucak kararını verdi. Çeşme önündeki belden Canık'a doğru gidecekti. Niçin başka bir yön değil de o yöne gitmesi gerektiğini kendisi de bilmiyordu. Bir çırpıda bele çıktı, seyrek ağaçlı koruluğa daldı. Minicik kalbi küt küt atıyordu. Sağına soluna bakınıyor, çalı aralarından hızla ilerliyordu.

– Kocaoğlan, Sarıdana, Sürmeliiii!

Vakit ikinci olmuştu. Karanlık çöküp de hayvanlarını bulamazsa... Ya kurda rast gelirse! Bu felaketlerin en büyüğüydü. İnsan bir kere korkuyu hissetmeye görsün. Korku korkuya davetiye çıkarır. Ne kadar kendini teskin etmeye çalışsa da bu acıklı durumundan kendini kurtaramıyordu.

Bu düşünceler vücudunu kasiyordu. Gözünden çaresizliğin yaşları dökülmeye başladı. Kesik kesik ağlamaları durakladığında derin bir nefes alıp tekrar bağıyordu.

– Kocaoğlan, Sarıdana, Sürmeliiii!

Sık çalılar arasından elindeki sopayla önünü açmaya çalışıyor, bazen kurtulamadığı çalılar suratına çarpıyordu. Arasıra sırt çantasının takıldığı da oluyor, bunu hiç umursamıyordu. Yeter ki hayvanlarını bulsundu. Onun için en büyük sevinç ve mutluluk hayvanlarını bulmaktı. Gerisinin hiçbir önemi yoktu.

Eđer onları bulursa Kocaoğlan'ın sırtında elindeki sopayı kıracağına dair yeminler etti kendi kendine. Çünkü diğerlerini ayartan da muhakkak Kocaoğlan olsa gerekti. Bunu adı gibi biliyordu. Diğerlerine de sıra gelecekti elbet. Kendisini bu kadar korkutmaya, üzmeye ne hakları vardı.

Bu düşüncelerinden sıyrılmaya çalıştı. Hayvanlarının bir an beynini okuyup daha da kayıplara karışacağını düşündü. Ağlaması durmuştu. Fırsat buldukça bağıyor, etrafı kontrol ediyordu. Koruluğun tarlalara sınır hududunu takip etmek için açık alana indi. Sınıra geldiğinde gözünün alabildiğince etrafı kolaçan etti. Şükür hayvanları yoktu bu ekili arazide. Hızla ilerlemesine devam etti. İsmail Emmi, Enver Emmi, Hatçe Teyze'nin tarlalarını geçti. Demek ki hayvanlar aşağıya inmemişti. Tekrar koruluğun içine daldı. Ormanın eteklerinde futbol sahası genişliğinde boş bir alan vardı. Belki de

oradadırlar diye o tarafa seğırtti. Kan ter içerisinde koruluğun yukarisına doğru çıktı. Yanılmamıştı. Hayvanlar orali olmandan bir başlarına otlanıyorlardı. Sevincinden içi içine sığmıyordu. Gözyaşlarını sağ elinin tersiyle ceketinin yenine sildi. Korkusu, öfkesi bir anda gitmiş yerini sevince, kahkahaya bırakmıştı. Kocaoğlan'a atılacak dayak çoktan unutulmuştu. Şu Kocaoğlan da tuhaf öküzdü doğrusu. Boynuzları Beylik'inki gibi ne yarım yay şeklinde, ne de kılları onun gibi siyahtı. Sol boynuzu yukarı doğru eğikken, sağ boynuzu ileriye doğru bükülmüştü. Gerçi kılları siyahtı ama bu siyahlık zeytin karası, katran karasından ziyade soba borusu kurumu renginde mat ve soluktu.

Yalancı pehlivanlar gibi önüne gelen tosunla kavgaya tutuşur, papucu pahalı görünce oynaklayarak kaçardı. Combalara bile meydan okuduğu olurdu. Onlarla kavgaya tutuşup boynuz boynuza gelince kendisini izleyen hemcinsleri ve insanlara mücadelecı, savaşıcı bir ruh taşıdığıın izlenimini vermeye çalışırdı. Kalın katman katman boynuzlarıyla combalar bu aciz ve yalancı pehlivanı hemen altetmez, ter atma babından onunla oynasır, bıktıkları zaman ani bir kafa oyunuyla önlerine katıp kovalardı.

Kıyamet onun için dünden sonraki, yarından önceki gündü. Yaşanmış ve yaşanmakta olan her ne varsa...

Korkularının cesaretle, hüvün ve elemelerinin sevinçle kolkola koşturduğu gün bugündü. Heyecanları, varlığı ve benliğini ben yapan duygularının hüsrana uğraması an meselesiydi.

Alımpınarı... Köyün çobanlarının Nisan, Mayıs aylarında ögle sonrası eğleştiği, azıkların ortaya serilip neşe ve eğlenmenin hüküm sürdüğü sofralar, sıra sıra çobanların sırt çantalarından çıkardı. Genelde dürüm yapılan omaş, haşlanmış

patates, yumurta ve soğan bu sofraların baş gediklilerindendi. Sofrayı zengin ve renkli kılan bir şey daha vardı. O da ormandan toplanan evlek mantarların közün üzerinde pişirilip afiyetle yenilmesi... Bu çoban sofralarının kraliçesini toplama işi, elbette çömez çobanların göreviydi.

Mantar faslından sonra üç oluklu Alimpınarı'nın buz gibi suyunun aktığı havuz. Hemen üst baş çıkarılır, tepelemesine havuza atlanır. Kısa süre de olsa havuzun serin sularında bunaltıcı sıcaklardan arınır genç bedenler. Sırlı değnekler çıkarılır, tendirme yarışları yapılır, yeni yetme çobanlar güreşe tutuşturulur. Çobanların köy bekçisinden yakalarını sıyırdıkları bu an onların küçük panayırlarını kurup eğlendikleri keyif aldıkları cümbüşe dönüşür.

Öküz ve tosunlar sağına soluna bakına bakına, kuyruklarını sallaya sallaya umarsızca geniş düzlüğe kendilerini verip geviş getirirken tembelliğin tadını çıkartırlar.

Aylardan beri çobanların dilinden Çitak'ın adı düşmedi. Son bir yıldan beri Çitak'ın güreşleri, köyün yaşlısının gencinin ağzında sakız olmuştu. Kendinden cüssece iri, nice tosunları alaşağı etmiş böğürte böğürte ardına bakmadan er meydanından kaçırmıştı. Boynuzlarının bıçak gibi sivri ve keskinliği, çeviklik ve kıvraklığı, hızı ve asâleti... hep konuşulan buydu. Dört beş yaşlarındaki çocuklar artık Beylik'in çamurdan kalıbını yapmak yerine Çitak'ını yapıyorlardı. Islak kilden yayvan taşlara vurula vurula şekil alan tosun kalıplarına boynuz ve kuyruk eklenip güneşin kavurucu sıcaklığında kurumaya terk edilirdi. Çamurdan yaptıkları Çitak'la diğer tosunlara meydan okuyorlardı. Çamurdan yapılan Çitak, çamurdan Beylik'i her zaman yeniyordu.

Beylik ağaç gölgesinde kendinden emin ayaklarını karnına çekmiş sol böğrünü söğüt gölgesine verip öylesine yatıyordu. Burada rakibi olacak, ona meydan okuyacak bir Allah'ın

tosunu yoktu. Bu da onu hemcinsleri arasında saygı ve korku duyulan bir varlık haline getiriyordu.

Çobanlar ağırdan alıp tosunlarını yaymaya gitmek üzereyken havuzun köye bakan tozlu yolundan Tahsin Emmi ve önüne kattığı bir tosun çıkıverdi. Çobanlardan biri görür görmez çeşme başında keyif çatan usta çobanlara doğru bağırdı.

– İşte, işte Çitak bu. Geliyor bakın!

Bütün gözler işaret edilen yöne döndü. Evet, ünlü Çitak mahalle kabadayısı gibi kasıla kasıla geliyordu. Yaklaştıkça sahibi ve kendisinin silueti iyice belirginleşmeye başladı.

Hakkında anlatılanlar ve uydurulan destansı hikâyelerdekilerden daha muhteşemdi. Kahverengi kılları canlı, pırlıl pırlıl parlıyordu. Belli ki Tahsin Emmi öğle sıcağında bir dere ya da çeşme kenarında serinletmek için adamakıllı yıkamışa benziyordu. Külhanbeyleri gibi pervasız, kabadayı havasıyla kime meydan okuyacağını iyi biliyordu. Boynuzları sivri, ince ve yay gibiydi. Ayakları, gövdesi, sağrısı, hülasa bütün uzuv ve organları mükemmel ahenk oluşturuyordu. Korkusuzdu, korkusuz olduğu kadar da kendinden emin başı ileride havayı koklaya koklaya havuzun altındaki yayvan düzlüğe hızlı adımlarla ilerliyordu.

Tahsin Emmi Çitak'ın çok gerisinde kalmıştı. Çitak kaşla göz arasında tosunların ense yaptığı alana yaklaşmıştı bile. Aralarına girmedi. Hemcinsleri umarsızca ona bakıp geviş getirmeye devam ettiler. Kimin için ve ne için geldiğini sanki önceden bilir gibi... Çitak ön ayaklarıyla yeri eşelerken birdandan da böğürmeye başladı.

Evet bu meydan okumanın işaretiydi. Arenada dövüşen gladyatör, elinde kılıcıyla savaş meydanındaki pehlivan ya da göğsünü kabarta kabarta hodri meydan diyen palabayıklı bir yeniçeriydi sanki. Uzun uzun işedi. Kuyruğunu sağa sola salladı.

Çobanların başı ayağa kalktı:

– Cemal hadi sür ortaya Beylik'i. Sür de şu Çitak'ın karşısında kendisini bir görelim.

İfade, kıskançlık ve hakir görmenin tavrını çağırıyordu.

Ağırdan oturduğu yerden kalktı. Tosunların en ardında, ağaç gölgesinde dünyadan ilişkisini kesmiş, öğle sıcağının keyfini çıkararak Beylik'e doğru yürüdü. Beylik oralı değildi. Dönüp de Çitak'a bakmaya bile tenezzül etmiyordu. Geviş getirmeye devam ederken bir yanda da üzerine konan sinekleri kuyruğuyla kovmaya çalıştı.

Cemal, elindeki sırma değneği sallaya sallaya Beylik'in yanına geldi. Tosununun kafasını sıvazladı, kulağına eğilerek diğer çobanların duyamayacağı şekilde bir şeyler fısıldadı.

– Hadi oğlum, göster kendini. Namına gölge düşürme. Bu çayırların, bu meydanların padişahı sensin. Er ya da geç bir gün onunla karşılaşacaktın. Beni utandırma. Gün bugündür. Davran hadi!

Beylik heybetli ağır cüssesine rağmen çevik bir hareketle dört ayağının üzerine dikiliverdi. Derin derin nefes alırken burun delikleri genişledi. Kafasını sağa sola sallarken gerdanı da yelpaze gibi dalgalanıyordu. Vakurdu. Tosunlar arasından yol bulup toprak sahaya ağırdan ağırdan yol almaya başladı.

Tahsin Emmi de Çitak'ın sağrısına 'Hadi sen de rakibine doğru ilerle' dercesine gürgenden yapılmış sopasını indirdi. Çitak bunu bekliyormuşçasına toz toprak alanın ortasına seğirtti. Beylik sahaya geldikten sonra uzun uzun toprağı eşeledi. Ön ayaklarıyla eşelediği toprak toz duman içinde bütün vücudunu boz renge çevirdi. Zeytin karası vücudu boz renk aldı. Boynuzlarını yan tarafta duran yarısı kesik erik ağacının kütüğüne sürterken güç denemesi de yapıyordu.

Çitak da eşelediği toprak içinde kül rengini almıştı. Biri tezcanlı, heyecanlı, diğeri öfkesine hakim, soğukkanlı ve hiç-bir tosunun bu zamana kadar elde edemeyeceği tecrübe sahibiydi.

Tepedeki kızgın güneş, havada asılı duran küme küme birkaç bulut her şeyi bir kenara bırakıp yeryüzündeki bu çetin ölüm kalım dövüşüne dikkat kesildi. Zaman durdu. Hafiften esen rüzgârın önünde yapraklar bile kıvıldamaya cesaret edemiyordu.

– Delikanlı yazık olmaz mı sana?

– Bana niye yazık olsun ki. Sen kendine bak.

– Gençsin, civansın. Methini duydum. Ama yine de bu işten vazgeçebilirsiniz.

– Hayır. Bu mümkün değil. Bu çayırların, bu meydanların kralı sendin. Tabii ben çıkana kadar. Ben de senin gibi zafer sarhoşluğunu çok kere tattım. Seni yenince bu sarhoşluğun tadı daha da başka olacak. Sözlerinden benden korktuğun anlaşılıyor.

– Demek kazanacağına yüzde yüz eminsin?

– Elbette. Yaşlandın artık. Biliyor musun, bu anı çok kolladım. Bu zamana kadar kaç fani karşımda un ufak olup yok olup gitti.

– Himm. Seni anlıyorum. Peki ya yenilirsen?

– Her şey Tanrı'nın elinde değil mi? Küçük, teneke parçası, insan denilen mahluğun 'bıçak' dediği keskin bir nesne ve onu tutan elin altında hayatım son bulacak. Sonunda hepimizin mutlak sonu, mukadderat... Seni yenmeye geldim bugün. Peki ya sen mağlup olursan?

– Benim Tanrı'mın elinde bıçağı yok. Dediğin gibi bırakalım her varlık kendi kaderini yaşasın.

– Hadi öyleyse ne duruyorsun. Herkes kendi kaderine koşsun mööö, mööö!

– Davran mööö, mööö!

Meydan iki savaşıya kaldı. Çobanlar meydanın etrafını çevirerek seyre koyuldular. İki mızraklı kafalar bir anda birbiriyle tokuştu. Çatır çutur kemik sesleri duyuldu. Gözler yuvasından fırlayan alev toplarıydı adeta. Bu savaşın bir galibi bir de mağlubu olacaktı. Çatal mızraklar havada çarpıştı sonra birbirine kenetlendi.

Çitak, Beylik'e göre hızlı, çevik ve atikti bu dövüşte. Ön ayakları yere mih gibi çakılı, olanca gücüyle rakibine saldırıyordu. Her boynuz sallayışında Beylik'i püskürtmeye çalışırken bir an önce mutlak sonuca gitmek istediği daha dövüşün başından belli olmuştu. Beylik de savunma pozisyonuna geçmiş sağlı sollu üzerine gelen boynuzları bertaraf etmeye çalışıyordu. Çitak Beylik'in kafasını yana savurup böğrüne sivri boynuzunu geçirme niyetindeydi. Daha önceki dövüşlerini hiç uzatmamıştı. Rakiplerini atak ve çevikliğiyle şaşkına çeviriyor, punduna getirip böğrüne boynuzunu sallamamaz onlara meydanı dar ediyordu. Beylik bu tür oyunlarına fırsat ve açık vermiyordu. Son derece temkinli ve soğukkanlıydı. Çitak gençliğinin verdiği heyecanla durmadan ardı ardına ataklar düzenliyordu. Beylik'in bir ara burnu daha da genişledi, gerisin geri gidiyordu. Cemal ve Siyami Beylik'le yeknesak olmuş buldukları yerde onların da ayakları geri geri gidiyordu. Bu hayra alamet değildi. Beylik hiçbir dövüşünde bu tür davranışa girmemişti. 'Galiba yeniliyor!' diye düşündü Cemal. Ön ayak tırnakları kuru toprağı kazıya kazıya durmadan geriliyordu.

Çitak bu durum karşısında gayrete geldi. Evet rakibi geriliyordu işte. Yenilmez dedikleri Beylik bir iki boynuz darbesiyle ardına bakmadan savaş meydanını terk edecekti. Bir kafa hareketi ve çift sivri mızrağıyla rakibinin kafasını yana savurup hemen böğrüne bir boynuz darbesi savurdu mu bu iş tamamdı. Ha gayret oluyordu işte!

Beylik kontrolü eline alıp gerilemesine devam etti. Kısa müddet sonra durakladı. Çivi gibi olduğu yerde kalakaldı. Çitak olan bitene bir anlam veremiyordu. Önünde durmadan savunma yapan rakibi aniden kendini toparlamış acı kuvvetle mukavemet gösteriyordu.

Yeniden saldırdı, olanca gücü ve azmiyle. Bu saldırılar karşısında Beylik tekrar geriliyor, sonra yeniden acı bir kuvvetle direniyordu. Rakibine aman vermiyordu. Çitak çıldırmıştı. Yorulmaya başladı. Gücünün yavaş yavaş azaldığını hissediyordu. Nefes nefese kalmış, böğrü körük gibi inip kalkarken öfkesinden çılgına dönmüştü. Başka rakibi olsa çoktan havlu atmıştı. Oysa Beylik her saldırısını püskürtmüştü. Son bir hamle daha yaptı. Rakibi acı kuvvet ve dirençle karşılık verdi bu hamleye. Yorulduğunu hissetti. Çelik gibi ön adaleleri gevşemeye başladı.

Beylik'in tuzağına düşmüştü. Enerjisini dikkatli harcamalıydı. Çılgınlar gibi saldırmış, bu hamleler karşısında rakibin geriye çekildiğini görünce zafer sevincine erken kapılmıştı. Bu da hayatının hatası olacaktı. Beylik de bu zamana kadar hiç yapmadığı oyunu Çitak'a karşı kullanmış, toyluğunu göz önüne alarak kendisine şuursuzca saldıracağını anlamış, tuzağa düşürmüştü rakibini.

Çitak ödlekler gibi meydandan kaçmayı düşünmüyordu. Bir mucizeye ihtiyacı vardı. Onu acı sondan ancak bir mucize kurtarabilirdi. Yorgunluktan dizlerinin bağı çözülmüştü. İnatçıydı, bu inatçılığı sayesinde nice zaferler kazanmıştı. Asla pes etmeyecekti. Ön dizleri üzerine çöktü. Rakibinin kafasını zorlayarak yere daha çok eğdi. Kısa bir an boynuzlar birbirine kenetlenmiş vaziyette öylece kalakaldılar. Fırsattan yararlanarak biraz soluklanmak istiyordu. Buna şiddetle ihtiyacı vardı. Rakibini oyalayarak gücünü toplayıp son bir hamleyle işini bitirmek istiyordu. Tonlarca ağırlıktaki bir güç, boynuzlarını kökünden zorluyor, karşısındaki taş, kaya olup üzerine yığılıyordu sanki.

Kafasını çekip bu acıdan kurtulmak istedi. Ancak bu şekilde geriye çekildiğinde ayaklarının üzerinde durmasına imkân yoktu. Böğründen alacağı bir boynuz darbesiyle de bir daha asla yerden kalkamayacağını iyi biliyordu.

Bir ara Beylik saldırılarını azalttı. O da yorulmuştu. Bu fırsattan yararlanan Çitak dizleri üzerine doğruldu. Evet, şimdi ayaktaydı. Belki de rakibi ona kaçma fırsatı vermişti. Rakibinin merhametine sığınıp aman dilemektense son nefesini bu meydana vermeyi tercih ederdi.

Beylik'in sabrı taşı. Karşı atağa geçip var gücüyle ileri atılmaya başladı. Bu saldırılar karşısında Çitak kaçmazsa bu savaşın sonunun kendisi için istemediği ve beklemediği bir sonla biteceğini o da gayet iyi biliyordu. Saldırdı, saldırdı... Güçlü, sağlam boynuzlarıyla, ince zarif ve sivri boynuzları kökünden zorladı. Kırmaya niyetliydi. Her ne olursa olsun dövüştüğü hiçbir rakibinin boynuzunu kırmak amacıyla mücadele etmemişti. Ama bu sefer hâl vaziyet bambaşkaydı. Dövüş ölüm kalem meselesine dönüşmüştü. Boynuzunu kıramadığı takdirde bu toy, pervasız rakibiyle baş etmesinin imkânı yoktu.

Nitekim düşündüğünü yaptı. Sağ boynuzuyla sağı sollu vurmaya başladı Çitak'ın sol boynuzunun dibine. Çok geçmeden 'çat' diye bir ses duyuldu. Çitak'ın boynuzu kırıldı. Dünyası karardı, her şey tersine dönüyordu sanki. Kafasını yana çevirirken Beylik sol böğrüne boynuzunu salladı. Çitak bütün acısına rağmen kendini çekti. Bu boynuz darbesi istese hedefini bulup böğrünü yarabilirdi. Merhametin son darbesiydi bu. 'Haydi git! Bu darbeyi de alırsan bir daha yerden kalkamayacağını iyi biliyorum!' Tek bir yol vardı yere yığılıp kalmadan önce. Hayvanî içgüdüyle geriye dönüp ardına bakmadan topukları yağlamak... Nitekim o da öyle yaptı. Beylik hiçbir rakibinin onuru ve gururuyla oynamamıştı. Boynuzsuz tosun, inekler arasında dahi alay ve mizah konusu demektir. Hemcinslerinin arasına çıkamamak demektir. Bu yenilgi ölümden beterd.

Çitak bunu sezmiş gibi ardına bakmadan geldiği yola kendini vurdu, koştura koştura gidiyordu, sahibi de ağza alınmadık küfürler ederek... Ardından savurduğu çomak kafasını sıyırıp geçti.

Beylik her zaferden sonra yaptığı mölemesini ve uzun uzun işeme faslını bu sefer yapmadı. Mağlup olan rakibinin ardından kuyruğunu sallaya sallaya baktı. Bu bakışta merhametin, acımanın izleri vardı. Havayı kokladı. 'Savaş meydanlarının hakimi benim.' dercesine ön ayaklarıyla yeri eşeledi. Toz toprağı üzerine yeniden savurdu.

Bu savaş hiç yaşanmamış gibi tosunların arasından yine söğüt gölgesine gidip ağırdan ağırdan geniş getirmeye devam etti.

Gökyüzündeki güneş, heyecan ve hızla bulutların arasına girdi. Olan bitene hiç şahit olmak istemezcesine. Bulutlar da onu saklamanın telaşına düştüler.

Ekinler boy vermiş, sapsarı başaklarıyla hafiften esen yel karşısında başlarını sallarken yaz günlerinin sıcaklığını, hasat zamanını müjdeliyordu.

Beşikteki, kundaktaki çocukları hariç, sümüklü yeni yetmelerden yetmişlik dede ninelerine varıncaya kadar geceli gündüzlü hummalı çalışma bekliyordu onları.

Önce tarlalardaki ekinler, sıra sıra tırpanlardan geçirilecek, ardından kadın kızanlar ellerindeki orakla biçilen ekinleri sıra sıra deste yapacaklar.

Sabah ezanla birlikte çoluk çocuk evden çıkan köylü bin-diği, eşeğı, atı ve kağnısıyla tarlalarının yolunu tutacak, güneşi görmeden işbaşı yapacaklardı. Kuşluk vakti demek onlar için öğle vakti demektir. Güneşle tarlaya gelen gençler, kız verilme-ye değmez; hayta, tembellerdi aksakallara göre...

Tarladaki üç dört tırpancının tırpan sallarken tırpanın çıkardığı ‘vııııı vııııı’ sesleri ve her tırpan sallayışlarında çıkardıkları ihlamalar birbirine eşlik ederken arasına kasketlerinin altından dökülen şıpır şıpır terler, bir el tersiyle silinirdi. Öğle sıcağına kadar devam eden bu çalışma arasında kısa süre de olsa bir sigara molası verilmiyor değildi. Tabaktan ince kağıda sarılan tütün ki altın sarısı bu tütün tütürülürken değme zenginın tadamadığı bu keyif anı bütün yorgunluğa değerdi. Sarılan yedek sigaranın biri kulak ardına yatırılır, hep birlikte tırpan sallamaya devam edilirdi.

Tırpancılık maharet ve çabukluk ister. Arkada kalanlar mutlaka ve mutlaka alay konusu olurdu. ‘İşten kaytaran, beceriksiz’, yeni yetme gençlerin en ağrına gideni de ‘küvaşacı’ tabiriydi. Maazallah, bu yafta adamın önüne konuldu mu adama kız bile vermedikleri gibi köyün delisi muamelesi görürlerdi. O zaman davran oğlum tırpana!...

Öğle vakti gelince bu hararetili çalışmaya ara verilir, aç kursakları tok tutsun diye tandırlarda pişirilen yağlı bazlamalar, sapın samanın içine düştüğü cacığa da tarla başındaki bir ağaç dibinde kaşıklar aralıksız sallanırdı.

Tilki deliğindeki tırpancılar sofraya başında bile karşı yamaçtaki tırpancılara bakar, biçtikleri yerin ne kadar olduğuna dair tahmin yürütmekten geri kalmazlardı.

Demli çaylardan alelacele bir iki bardak içildikten sonra apar topar yeniden işe koyulurlardı. Bu hummalı çalışmanın ay ışığında gece yarısına kadar devam ettiği de olurdu. Beş altı saatlik uykudan sonra yine şafak sökmeden tarla yoluna düşülürdü. Bazen akşamki eğlenceden başını alamayan gençler, uyku mahmurunu, gözlerini üfeleye üfeleye tarlaya geldiklerinde babaları ya da amcaları tarafından yaba, tırpanla kovalandıkları da olurdu. Hazır bahaneyle bunu fırsat bilen gençler kale arkasına gider, keyiflerince sigaralarını tütürürlerdi. Nasıl olsa akşam yemeğinden sonra ya da sabah babalarının

arkasından sessizce gideceklerini, öğleye doğru buzların eriyeceğini gayet iyi biliyorlardı. Kuşkusuz baba oğul arasındaki arabulucu da hep analar olurdu.

Orakla, anadutlarla, tarlanın dört bir tarafından toplanan desteler öbek öbek olur daha sonra şerene dönüşürdü. Rüzgârın dağıtmaması, hayvanların talan etmemesi için itinayla yığılması gerekirdi. Ayrıca kağnılara yüklenip harmanlara götürülürken sap, baş ne tarafta bütün bunlar itina ve özen gerektiren işlerdi. Şeren, o tarlada çalışan insanların işine, ekmeğine verdiği önemin bir göstergesiydi.

Kağnıların yanlamasına cerek atılır ve bu cerekler kağnının ana gövdesine ince urganlarla dantela gibi örülürdü. Tarlalardan yüklenen şerenleri götürmek için ekleme çok önemliydi.

Harman öncesinde kağnıların oku, şomaşası, moysası yeneden elden geçirilir, kırık, çatlak olanlar hemen onarılırdı. Biçilen ekinler kat kat kağnyaya istiflenirken harmanda döğene teslim edilmek üzere yola çıkarılırdı. Köyün girişinde, ya da keskin virajlarda kağnının yana ağması ya da yıkılması yine sap yükleyenlerin beceriksizliğinin göstergesi olur, erkeği kadınının dilinden düşmezdi.

Harmanda her ailenin ekinlerini harmanlayacağı yeri vardı. Yine harmana aynı şekilde şeren biçiminde indirilirdi. Yaba, anadutla ekin sapları daire şeklinde yayılır, döveni çeken bir çitf öküzya da at tarafından saatlerce üzerinden geçilirdi. Sürdükleri ekin ve ekin saplarını yemesinler diye ağızlarına içi saman dolu torbalar bağlanır, ara sıra su içmeleri için de dinlendirilirdi.

Harmanda bu iş devam ederken, en son tarlada kalan yılmıklar tırmıkla taranıp bir yerde toplanır sonra harmana getirilirdi. Dövenle sürülüp döşek haline getirilen ekin yabayla toplanıp öbek yapıp rüzgârın çıkması beklenirdi. Sabah,

öğle ya da günün herhangi bir vaktinde çıkan yel hemen köylüleri evlerinden harmanlara koşturur, sap saman halindeki bu öbekleri savurturdu.

Ekin samanından ayrılır, ekin kısmına ‘şej’ iri kısmına da ‘kesmik’ denir. Ekin kalın çuvallara doldurulur, evlere götürülür, un olacak kısmı yeygi, bulgurluk, unluk, satılacak ve tohumluk olarak ayrılırdı.

Yeygi ve bulgurluk ekin çuvallarla Bayramçeşmenin oluğunda saman artıklarından temizlenir, tekrar çuvallanıp eşek sırtına vurularak eve getirilir, dambaşılarında kurutulurdu. Bulgurluk ve yarmalık ekin Cin Ömer’in setenine götürülür orada eşeğe bağlı taşın çevirdiği setende yarmalık olurdu.

Celil Enişte’nin harmanı da evinin bahçe bitişiğindeki bir dönümlük alandı. Yolun aşağısında da Hacı Emmi’nin harmanı. Bu yıl, her yıl olduğu gibi harmana gelen ekinleri dövmele dövmek Bozöküz ve Beylik’in göreviydi elbet. Bozöküz bu sene her ne kadar isteksiz olsa da itile kakıla dövmele koşulmuştu. Sarı düve çılgının tekiydi. Ele avuca gelmediği gibi dövmele koşulmaya da gelmezdi. Sağa sola boynuz sallayan hırcının birisiydi. Onu dövmele koşturmak hem Bozöküz, hem sahibi için çılgınlık olurdu.

Beylik yine vakur duruşu ve ağırbaşlılığıyla Cemal’in ‘Dur, oha, geri bas’ komutuyla nodul yemeden moysanın altına giriveriyordu. Dövmele hep içeri tarafta Bozöküz de dışarıda moysa altındaydı. Ara sıra dön baba dönelim hesabından bıktığı zamanlarda dövmele dışarı taşımaya çalışır, yediği nodulla hemen içeri doğru hareket ederdi.

Bu yıl köye ilk kez patos, traktör geldi. Alamancı Rıza kardeşleriyle birlikte Üzeyir Ağa’nın çeşmesi üzerindeki harmanda patosu ilk kez kullanıyordu. Traktörün arkasındaki silindire bağlı kayış direk patosun böğründeki silindire bağlanıp traktör çalışır çalışmaz harekete geçiyor, ‘Vornn vorrn’ diye

homurtulu sesler çıkarıyordu. Köyün bütün çocukları hilkat garibesi bu yaratığın etrafında toplanmışlardı. Anadutlarla deste deste yapılan ekinler, patosun geniş ve kuyu gibi ağzına atılırken sanki koyun kuzuyu midesine iştahla indiren bir devi andırıyor, altından sap saman şeklinde püskürtüyordu. Püskürtmüyor âdeta kusuyordu. Ağzına verilen sap samanların arasındaki taşlar patosun içinde tangır tungur ederken ırgatçıları da bir telaş alıyordu.

Patos ve traktörün bu köye gelişi, köylünün kaderini değiştirdiği gibi en çok da dört ayaklıların kaderini değiştirecekti. İnsanoğlu denen şu varlıkla aynı kaderi paylaşırken yerlerini yorulmak bilmeyen, duygudan mahrum bu demir parçaları alacaktı.

Patostan çıkan sesler, birçok şeyin habercisiydi. Uzun yaz günleri ve gecelerindeki saman kokusunun yerini yanık yağ ve mazot kokusu sardı. Eller tırpan, orak sallamaktan nasırlaşmayacak, kağnıların gıcırdayan tekerlerinin yerini tor tor sesleri çıkartan metal yığınlarının lastikleri alacaktı.

Beylik ne kadar inkâr etmeye çalışsa da bu sene yorulduğunu hissediyordu. Vücudu ilk kez bu kadar kendisine ağır geliyor ve harmanda, dövende verilen molalarda ilk kez bu kadar uzun soluklanıyor, kesik kesik nefes alıyordu. Bu duygulara kendini kaptırmak istemedi. Aptal Bozöküz'ün işten kaytarma hareketlerine de aldırılmıyordu. Önceleri yaptığı yanlışlardan dolayı onu çok kez yola getirmişti. Ama bu sefer durum başkaydı.

Ağustosun birinde başlayan harman işi Eylül sonuna kadar devam etti. Alaman Rızalar patos sayesinde Eylülün ilk haftasında harmanı kaldırmışlar, kadını kızanı arta kalanları tırmıkla toplamaya başlamışlardı.

Beylik, ay ışığında dövendeyken kaç kere patosun homurtulu sesini duymuş çıldırarak gibi olmuştu. Hiç yorulmak

bilmez miydi bu meret. Homur homur sesleri gece ahıra girdiğinde kulaklarında da çın çın ötüyordu.

Eylülün ikinci haftasında yorgunluğu iyice ortaya çıktı. Akşamları yemini yiyip Üzeyir Ağa'nın çeşmesinin oluğundan kana kana su içmiyordu artık. İçerse şişip orada yığılıp kalacağını hissediyordu. Garip ve anlaşılmaz bir duyguydu bu. Yaşlı değildi, bu korku ve melankolik hissiyat yaşlılıktan da kaynaklanmıyordu. Onu çileden çıkaran, beynini kemiren vakitli vakitsiz ejderha gibi boğuk ve gürültülü sesiyle ortalığı boğan patosun sesiydi.

Damda otluktan geviş getirerek yediği yonca kevenin de tadı yoktu. İsteksizliği ve umarsızlığı Cemal'in de gözünden kaçmıyordu. Her ne kadar onu gayrete getirmeye çalışsa da Celil Enişte'nin de dikkatini çekmişti bu durum.

Cemal endişeliydi. İsteksiz, gayretsiz ve her şeyden önce bezgin bir tosun, kader çizgisinin kör noktasına gelmişti. Bu kör nokta aynı zamanda kendi alın yazgısının keşiştiği noktaydı.

Celil Enişte, Beylik'i damızlık niyetine Perşem köyündeki Hüsmen Ağa'ya hatırı sayılır bir paraya sattı. Beylik bir haftaya kalmadan Celil Enişte'nin damına döndü. At arabasının arkasına bağlayarak tekrar götürüp teslim etti. İkinci kez kaçıp gelen Beylik'in ardından gelen Hüsmen Ağa Alaca'ya alıp götürdü onu.

Siyami, adını ilk kez duyduğu 'kasap' denilen bir yere götürüldüğünü duydu. Cemal ise, 'kasap' sözü ve 'Beylik' adı yan yana telaffuz edilince her şeyi anlamıştı.

Ağabeyi ve o, her zaman köy girişindeki yüksek kayalıkla-
rın olduğu tepeye çıkıp Alaca'nın ne tarafta olduğunu merak eder, uzaklardan bir ses, bir soluk aranıp öylece kalakalırlardı.